

ליווי ותמיכה

(שעה פרטנית שבועית – 30 שעות לכל תלמיד בכל שנה)

הצעה 1

מודל הסדנאות: קישור לפעילויות לשעה הפרטנית

הצעה 2

מודל "היועצות תלמידים":

תיאור התהליך - קבוצת התלמידים תיפגש במסגרת השעה הפרטנית. הקבוצה תכלול כחמישה תלמידים אותם ינחה מורה מצוות בית הספר. הקבוצה תיפגש לפחות 25 פעמים במהלך השנה, במקום ובזמן קבועים. נוכחות התלמידים בקבוצה תוגדר כחובה. בפגישה הראשונה יוגדרו הזמן והמקום, והמורה ידגיש חשיבות החיסיון והפרטיות יחד עם ההמלצה לפנות אליו באופן אישי גם בין המפגשים לגבי תכנים ואירועים מורכבים שפחות נכון לדון עליהם בקבוצה, אך דורשים סיוע ותמיכה. המפגשים ישרתו את התלמידים הן בביצוע המשימה והן בחידוד ההבנות שלהם מהתהליך לקראת כתיבת עבודת הסיום.

המורה שינחה את הקבוצה יוכל לפנות ליועצת השכבה, לרכזת השכבה ולרכזת חינוך חברתי ומעורבות חברתית בכל תוכן או התלבטות מורכבים שעלו בשיחה

מטרות הקבוצה

- מתן תמיכה וקבלת תמיכה, העצמה וחיזוק
- היועצות לגבי התפקיד - התלבטות לגבי דילמות וקשיים ולמידה מהצלחות
- הבנת תהליכים, זיהוי מצבים, חידוד הבנות

הנחיות לניהול המפגשים

טרם מפגש

- על המורה להכין את החדר לפני הפגישה, לארגן לבד, או לוודא שיארגנו מעגל כסאות כמספר המשתתפים + המורה. תמיד נקפיד על המספר השלם גם אם חסר תלמיד וגם אם תלמיד יעזוב.
- חשוב שהמורה ידע בעל פה את שמות כל חברי הקבוצה, שיעבור על הרשימה לפני הפגישה ויזכר בחבריה.
- המורה יכין לכל תלמיד שמרדף ובו שניים שלושה דפים לתיעוד רפלקטיבי. מדי פגישה, בסופה, הוא יחלק את הדפים לתלמידים ויאסוף אותם למשמרת, בלי לקרוא אותם, עד לפגישה הבאה.
- בתום המפגש הראשון המורה והתלמידים יקבעו לו"ז הצגת מקרים כך שכל תלמיד ידע מראש מתי תורו להציג מקרה בקבוצה. התלמידים יוכלו לבחור כל מקרה שקרה להם במסגרת תפקידם בתכנית "באים בטוב", למשל – הצלחה / קושי / תהליך / משהו מבלבל / משהו חדש שעשיתי / מקרה שנגע ללבי / מורכבות / פתרון כהרף עין / התנגדות / ועוד... המורה ימנה תלמיד אחראי שיכיר לתלמידים המציגים שהגיע המועד שלהם.

ראשית הפגישה (5 דקות ראשונות)

- המורה יברך את כל המשתתפים, יציין ויזכיר מי חסר ויסביר מדוע באם ניתן.
- המורה יערוך סבב מה נשמע קצב שיכול להתבסס על שאלות כגון – מה שלומכם היום? מי רוצה לשתף עם איזה מצב רוח הגיע היום? מי מעוניין לשתף במחשבות או תחושות עמם יצא מהמפגש הקודם? והכל – בקצרה, לא יותר מחמש דקות.

גוף הפגישה – (40 דקות)

- הפגישה תנוהל לפי המודל הרצ"ב
- בפגישה הראשונה המורה יציג את המודל בפני חברי הקבוצה, ובפגישות הבאות רק יזכיר אותו בקצרה.

סיום הפגישה - (5 דקות)

- המורה מסכם במשפטים קצרים את הנושאים וההבנות המרכזיים שעלו, מודה לחברי הקבוצה על השתתפותם
- סבב סיום – מילה אחת – איך אני יוצא היום מהפגישה.

טיפים קטנים למורה – מה עושים כש...

יש שתיקה... – סימן שיש לה תפקיד. לא נבהל ממנה, נאפשר אותה ונתרגם אותה בלבנו כ"זמן למחשבה והתבוננות עצמית" של התלמידים. כדאי לאפשר את השתיקה למספר דקות ולא למהר להפיג אותה. כשנחוש בתוכנו חוסר שקט מול השתיקה אז נוכל להתערב בעדינות באמירה כגון – "אני שם לב שאף אחד לא מדבר, בואו ננסה להבין יחד מה קורה כאן?" אם עדיין לא עונים ואנו חשים תקיעות או לחץ, אפשר לעבור הלאה לשלב או לנושא אחר.

תלמיד משתף במשהו אישי ולא תואם.... – נתייחס לאותו תלמיד מיידית: אני שומעת אותך ומודה לך על השיתוף והאמון. מה שאתה מספר חשוב בעיני ורציני עד מאוד. חשוב לי ולכולם להיות לצדך אך גם הפרטיות שלך חשובה לנו. לכן, בוא נחליט שבסוף הפגישה, נשב יחד, שנינו, בארבע עיניים ונמשיך לדבר על כך. וכאן נפנה לקבוצה – כולנו מתמודדים עם דברים אישיים, ותמיכתכם זה בזה היא חשובה. אני בטוחה שכולכם מעריכים את הפרטיות של חבריכם ומבינים מדוע לגבי הנושא שדובר עדיף שנמשיך לשוחח בפרטיות באופן אישי.

תלמיד מביע ציניות ולעג... – ציניות היא ביטוי להרחקה רגשית, לעג שיוצר חומה ומאפשר ריחוק. כשנבין זאת, אולי נעלב פחות מאותו תלמיד. ואם נעלב פחות נוכל להיות אמפטיים לרגישותו ולאפשר שיחה בעקבות אותה תגובה. למשל נוכל לומר – "חברים, אם אחד מאתנו אומר בקול ש"זה מגוחך", אז בשבילי כמנחת הקבוצה זה סימן שיש עוד אחרים שחושבים ככה בלבם, וזה טבעי. בואו תקשיבו כולכם רגע לקול הזה שבכם שאומר "מה זה השטויות האלה" ותנסו להבין מאיפה הוא מגיע? מה הוא מביע? האם הוא שומר עלי וממה?"

תגובה אחרת – "שמעתי את דבריך ואני מכבדת אותם. אותך זה מצחיק ובעיניך זה מטופש. אני מכבדת אותך על האומץ להביע את עמדתך ולשתף בה. גם "לצחוק על" זו עמדה לגיטימית. עכשיו בוא תנסה, בהמשך הפגישה לשמוע עוד תגובות ועמדות של אחרים ונסה לבדוק עם עצמך למה לך יותר נוח בעמדה של ה"לצחוק על..." ואם תרצה, תשוב ותשתף אותנו."

יש הפרעות... – כל אי שקט הוא אמירה. לא נבהל מאי שקט. נשים לב לזה וננסה לתרגם זאת בתוכנו (האם יש כאן אווירה של חרדה? האם זו בדיקת קשר? האם התוכן המסוים מציף משהו? האם הם אומרים לי משהו? למה הם זקוקים ממני עכשיו?) בפועל, נחזיר כל התרחשות ל"כאן ועכשיו", נעצור ונשאל – מה קורה כאן? לא נתנצח ולא נכעס, נשקף ונפנה זרקור על אותה התנהגות כהתנהגות כללית שמתרחשת כאן ונזמין את התלמידים לדבר על כך ביניהם.

לא מספיק הזמן... – ברור, ככה זה. תלמדו את קצב הקבוצה שלכם ואת סגנון ההתנהלות שלה ושלכם ותארגנו את הזמן כמידתכם. ודרך אגב, מה שכן הספקתם, זה נפלא!

תלמיד שכח להכין סיפור.... – והרי זו אמירה. ניתן להקדיש את המפגש לדבר עליהם ומה קורה להם כשהם לא מבצעים משימה במועד, ואיך זה בא לידי ביטוי כעת בתפקידם ובכלל. לחילופין, ניתן להפעיל שיקול דעת באם לאפשר לאותו תלמיד לעבוד ספונטנית, או לאפשר עבודה ספונטנית למישהו אחר שזקוק לזמן הקבוצתי. כחלופה, אפשר להכין מראש פעילות קבוצתית רלוונטית ליישום בעת הצורך.

גוף המפגש על פי מודל "היוועצות תלמידים"

שלב ראשון – 5 דקות: תיאור המקרה. התלמיד המציג משתף ומספר – החברים מקשיבים בשקט, בשקט... בלי הערות. חשוב שבשלב זה התלמיד יסביר מה בדיוק הוא שואל את הקבוצה.

שלב שני – 10 דקות: פתיחת מרחבים. החברים מתעניינים, שואלים שאלות הבנה והעמקה סבב של שאלות, התעניינות כנה ללא הסקת מסקנות ללא שיפוטיות או ביקורת. רק מתעניינים: האם? מעניין למה? מתי? מה היה? איך? והתלמיד המציג עונה, מוסיף מידע והסברים...

שלב שלישי - 10 דקות: סבב SHARING. בשלב זה התלמיד שדבר נח, שאר החברים מוזמנים לשתף את הקבוצה בסוגיה המתקשרת בדרך כלשהי לנושא שהועלה – זהו שלב הדהוד, שלב אסוציאציות, "איפה זה פוגש אותי", אמפתיה – אך ללא פנייה ישירה לתלמיד שדבר וללא התערבות מצידו.

שלב רביעי - 5 דקות: סגירה. התלמיד המציג מוזמן לספר מה שלומו? איך הוא מרגיש אחרי הסבב מה הוא חושב. כאן הוא יכול להתייחס לדברים ששיתפו חברי הקבוצה...

שלב חמישי - 5 דקות: שלב המתנות. חברי הקבוצה נותנים מתנות לתלמיד שהציג - עצות, מחמאות, מסר לשינוי, מילים טובות, פרגון, רעיונות...

שלב שישי – 5 דקות: רפלקציה. המורה מחלק לתלמידים את השמרדף שלהם. כל תלמיד מוזמן לכתוב באופן שוטף, ללא הקפדה על ניסוח ("זרם התודעה") את התחושות והמחשבות עמן יצא מהפגישה, ביחס לביצוע משימות התכנית.